

מורד, דלא יהבינן לה דשבת, אין מוסיפין לה עבור שבת, וכדאמר רבי יהודה: מעה וחצי לכל יום!?

ומשנינן: איחי, האשה, דמיפחת קא פחית, שפוחתת היא מכתובתה כשהיא מורדת, לא מיחזי כ"שכר שבת", אין זה נראה כתשלום "שכר שבת" לבעלה כשפוחתים לה מכתובתה.

אבל איחו, הבעל, דאוסופי קא מוספא לאשתו על כתובתה כשהוא מורד בה, מיחזי נראית ההוספה שמוסיף לה בשבת על כתובתה, כשכר שבת, שהוא אסור מדרבנן, גזירה משום מקח וממכר ושכירות.

אמר תמה ליה רבי חייא בר יוסף לרבא:

מה בין מורד, שאינו מוסיף אלא חצי טרפעיק, למורדת שפוחתין לה טרפעיק שלם!?

אמר ליה רבא לרב חייא בר יוסף: צא ולמד

משוק של זונות — מי שוכר את מי?! ודאי שהאיש הוא השוכר. ובהכרח, שצער רב משל האשה, ולכן "משלמת" היא יותר כשמורדת בו.

דבר אחר: זה — הבעל — יצרו מבחזין, שקשויו ניכר, ומתגנה.

וזו — האשה — יצרה מבפנים, ואינה מתגנה.

מתניתין

בעל המשרה [המאכיל] את אשתו על ידי שלישי, כלומר: שאינו מפרנסה עמו בביתו, אלא נותן לה את מזונותיה בבית האפוטרופוס (1) —

הרי זה לא יפחות לה בשבוע אחד משני קבין חטין, או מארבעה קבין שעורין, כמנהג אכילת רוב העיר. (2)

יוחנן, והוא דבר הצריך תלמוד שלא מצאנו כעין זה בגמרא.

1. א. נתבאר על פי לשון רש"י והמאירי, ומדבריהם נראה שהבעל הוא זה שנותן את המזונות ולא השלישי, רק שאינה אוכלת עמו; ואולם ראה היטב בר"ן בשם הירושלמי, דמשמע שהשלישי הוא זה שנותן לה את המזונות.

ב. "ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו" [מלכים ב, ו כג] שהוא לשון תיקון סעודה, מתורגם "ואתקין להון שירו רבא ואכלו ושתיארו", רש"י.

ג. ראה ברמב"ם ובראשונים, אם מותר הוא לעשות כן לכתחילה שלא תאכל עמו, וכתבו

הראשונים שלשון "המשרה" משמע בדיעבד. ד. נחלקו הראשונים אם שיעורים אלו שנאמרו כאן אינם אלא במשרה את אשתו על ידי שלישי, אבל כשהיא אוכלת עמו אין לזה שיעור כי אוכלת היא מה שבעלה אוכל, או שדין זה הוא אף כשהיא אוכלת עמו, ראה בריטב"א לעיל נט א שביאר מה שאמרו בגמרא שם שמזונות אין להם קצבה, דהיינו כשהיא אוכלת עמו על שולחנו, דאז המזונות אינם קצובים, וראה מה שציין שם המגיה בריטב"א הנדמ"ח ציון 4.

2. מאירי.

אמר רבי יוסי: לא פסק לה שעורין, אלא רבי ישמעאל שהיה סמוך לאדום, ודבריו מתבארים בגמרא.

ונותן לה עוד בכל שבוע: חצי קב קיטנית, וחצי לוג שמן, וקב (3) גרוגרות [תאנים יבשים], או מנה רבילה [תאנים דרוסות בעיגול, ונמכרות במשקל].

ואם אין לו גרוגרות ורבילה, הרי זה פוסק לעומתן פירות ממקום אחר.

ונותן לה: מטה לאכול עליה או לשכב עליה. (4)

וכן מפץ שהוא רך ומחצלת, ויתבאר בגמרא.

ונותן לה עוד לשנה: כפה [צעף] לראשה, וחגור למתניה.

ומנעלים חדשים נותן לה ממועד למועד כלומר: בכל רגל משלשת הרגלים.

ונותן לה כלים [בגדים] של חמשים זוז משנה לשנה.

ואין נותנין לה את הבגדים:

לא כשהם חדשים בימות החמה היות והם חמים מדי.

ולא כשהם שחקים [שחוקים] בימות הגשמים היות והם קרים מדי.

אלא נותן לה, כלים חדשים של חמשים זוז בימות הגשמים, והיא מתכסה בכלאותיהן בימות החמה.

והשחקים שנותרו לה מהם לאחר ימות החמה הרי הן שלה, ואף שקנה לה חדשים לימות הגשמים.

ונותן לה מעה כסף — בכל שבוע — לצורכה בשביל דברים קטנים. (5)

ואוכלת עמו עם בעלה מלילי שבת ללילי שבת, ובגמרא יתבאר אם "אוכלת" הוא כפשוטו, או שהכוונה היא לתשמיש.

ואם אין נותן לה מעה כסף לצורכה, הרי מעשה ידיה שלה. (6)

6. כתב הריטב"א, שאין כוונת המשנה שהרשות ביד הבעל שלא לתת לה מעה כסף, אלא כוונת המשנה שאם עבר הבעל ולא נתן לה מעה כסף והיא שותקת, אין אומרים שויתרה על מעשה ידיה לטובת בעלה, אלא מעשה ידיה שלה. בגמרא לעיל [נח ב] נחלקו אמוראים אם מעת הכסף ניתן לאשה תחת מעשה ידיה שהיא עושה לבעלה, או תחת מותר מעשה ידיה שאף הוא של בעלה. ומבואר שם בגמרא [נט א], לדעת הסובר שמעת הכסף הוא תחת מותר מעשה ידיה, שכוונת משנתנו היא "ואם אין נותן לה מעה כסף לצורכה — מותר מעשה ידיה שלה". ומרש"י שכתב כאן "אוקימנן לעיל מותר מעשה

3. "קב" הוא מידת נפח, ו"מנה" היא מידת משקל.

4. הראשונים נחלקו האם הכוונה לאכול עליה או לשכב עליה, ראה במאירי. ורש"י במהדורא קמא [הובא בשיטה מקובצת] פירש דהיינו לאכול עליה. וראה בתוספות סה א ד"ה ונותנין, שמוכח מדבריהם דהיינו מטה לשכב עליה.

כתב הרש"ש, שמטה, מפץ ומחצלת, אינו נותן לה לזמן קצוב, אלא משתמשת בהן עד שיתקלקלו, ואחר כך נותנן לה מחדש.

5. ביאר המאירי, ליתן לכבוס או למרחץ או ליתן לאשה הקולעת ראשה.

ומה היא עושה לו, (7) וכמו ששנינו לעיל [נט
ב] "ועושה בצמר":

משקל חמש סלעים טויית חוטי שתי —
שטוייתן קשה כפלים משל חוטי ערב בשל
דקות הטויה (8) — **ביהודה, שהן משקל עשר
סלעים בגליל**, שהסלעים של גליל כפולים
הם משל יהודה.

**או משקל עשר סלעים טויית חוטי ערב
ביהודה, שהן עשרים סלעים בגליל.**

**ואם היתה האשה מניקה, פוחתין לה ממעשה
ידיה, ומוסיפין לה על מזונותיה.** (9)

במה דברים אמורים — שכך הוא השיעור
שנותן הבעל לאשתו עבור מזונות וכסות —
בעני שבישראל.

אבל במכובד הכל לפי כבודו, ואפילו כמה

תבשילין בכל יום. (10)

גמרא:

שנינו במשנה: לא יפחות לה — לשבוע —
משני קבין חיטין:

נמצא לפי דעת משנתנו, שמשני קבין חיטין
יכולה היא לעשות לחם הנצרך לשתי
סעודות שבעה פעמים בשבוע, (11) ומקשה
על כך הגמרא:

מני מתניתין, כדעת מי סוברת משנתנו
במחלוקת התנאים בענין שיעור חטים
הנצרכים ללחם עבור סעודה אחת —

והרי אין דברי המשנה **לא כרבי יוחנן בן
ברוקא, ולא כרבי שמעון** שנחלקו בדבר! ?

דתנן במסכת עירובין:

8. מאירי.

9. בתוספות לעיל סג א ד"ה רב, נסתפקו, אם
"מניקה" דוקא, או כל שהיא עושה מלאכות
שהיא חייבת לשרת את בעלה — כמבואר במשנה
לעיל — פוחתין לה ממעשה ידיה שהיא מרויחה
לבעלה, ראה שם.

וכתב המאירי: ומוסיפין לה על מזונותיה,
כפי מה שיראה לדיין או לשמאין.

10. אם בעבד עברי אמרו "כי טוב לו עמך", קל
וחומר באשתו ובאלמנתו, שכל שפסקנו במזונות
לאשתו, כך לאלמנתו. מאירי.

11. דהיינו שביעית הקב לכל סעודה.
החשבון שנתבאר בפנים הוא לפי חשבון שתי
סעודות בלבד לשבת, ועל פי רש"י בד"ה תמני.
ואולם ראה את דברי הגמרא ורש"י בסוף

ידיה", נראה שהוא פוסק כמאן דאמר מעה כסף
תחת מותר מעשה ידיה. וכן כתב הריטב"א
שהלכה כמותו.

וביאר הריטב"א, שהוא הדין למזונות ומעשה
ידיה, שאם אין נותן לה מזונות אין אומרים
שהיא ויתרה על מעשה ידיה שהם תחת מזונות,
אלא חידוש משמיעתנו המשנה, שאפילו כשלא
קיבלה את מעת הכסף שאינה צריכה לו כל כך,
בכל זאת אין אומרים שהיא ויתרה על מותר
מעשה ידיה.

7. לדעת הסובר שאם אין נותן לה מעה כסף הרי
מותר מעשה ידיה שלה, לא תיקשי מה הוא
המשך המשנה: "ומה היא עושה לו", כי כוונת
המשנה היא לומר כמה הוא שיעור מעשה ידיה
כדי שנדע כמה הוא המותר, כן מבואר בסוגיא
שם נט א.

מארבע סאין חיטין לסלע.

כלומר, גודלו של הככר, הוא כזה הנקנה בפונדיון, כאשר ארבע סאין של חיטין נלקחים בסלע.

וקא סלקא דעתין, שמדובר בככר העשוי מקמח שנטחן מכמות חטים, שהן חלק אחד מארבעים ושמונה מארבע סאין.

וכיון שבכל סאה יש ששה קבים, הרי בארבעה סאים יש עשרים וארבעה קבים.

ואם נחלק עשרים וארבעה קבים לארבעים ושמונה, נקבל מחצית קב חטין.⁽¹³⁾

ונמצא ששיעור סעודה אחת הוא רובע הקב חיטין, לדעת רבי יוחנן בן ברוקא.

רבי שמעון אומר: שיעור שתי סעודות הוא:

שתי ידות לככר, משלש ככרות לקב.

שני שלישי של ככר, שעושין שלש כמותו מקב חיטין.

ונמצאו החיטין הנצרכים לסעודה אחת – תשיעית הקב.

הרוצה לצאת מחוץ לתחום שבת, צריך להניח בכניסת השבת מזון בסוף אלפיים אמה שהוא תחום שבת, ונחשב הדבר כאילו שבת באותו מקום, ומותר לו ללכת אלפיים אמה לכל צד מן המקום שבו הניח את מזונו, והוא נקרא "עירוב תחומין".

וכמה הוא שיעורו של עירוב תחומין:

מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד מן המשתתפים בעירוב מזונו לחול ולא לשבת, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר: מזונו לשבת ולא לחול.

וזה וזה [רבי מאיר ורבי יהודה] מתכוונין להקל.

כלומר, אין צריך אלא שיעור סעודה לחול או לשבת כפחות שביניהם, אלא שרבי מאיר היה אוכל בחול פחות לחם בשבת, ואילו רבי יהודה היה אוכל בשבת פחות לחם, נמצא ששניהם מקילים בשיעור הסעודה.⁽¹²⁾

רבי יוחנן בן ברוקא אומר, שיעור שתי סעודות לערב בהן את התחום הוא:

ככר הלקוח מן הנחתום בפונדיון [ארבעים ושמונה פונדיונים שוים סלע אחד] –

12. כתב רש"י: רבי מאיר היה רגיל לאכול פת בשבת יותר מבחול, שהיה ממשיך פת לכל מינין הבאין לפניו, ורבי יהודה היה אוכל פת בחול יותר מבשבת, שהיה שבע במיני מעדנים.

וכתב המאירי: ולפי דרכנו למדנו, הואיל ושניהם מתכונין להקל, כל שיש שם מזון שתי סעודות, הן לחול הן לשבת, לפי מה שהוא אדם ומרבה במאכל פת בריבוי הלפתן או ממעטו – דיו.

13. שהורי הסאה היא ששה קבין.

הסוגיא, ובהערות שם שמבואר שיש לחשב חמש עשרה סעודות בשבוע, ובהן סעודה שלישית של שבת, שאף הנשים חייבות בה, וכמו שכתב שם המאירי.

וכן כתב כאן המאירי: "ושאלו בגמרא, האין אפשר שבקביים חיטים יהיו חמש עשרה סעודות שהיא צריכה להן עם סעודה שלישית שבשבת".

וראה מה שכתבו בדעת רש"י במהרש"ל ובמהרש"א.

אי רבי יוחנן בן ברוקא היא — הסובר שרובע קב חיטין הוא שיעור סעודה אחת, הרי משני קבין של חיטים, תמני [שמונה] סעודות בלבד הויין, ואין די בזה לסעודות כל השבוע.

ואי רבי שמעון הסובר שתשיעית הקב הוא שיעור סעודה אחת, הרי משני קבין של חיטין — תמני פרי [שמונה עשרה] סעודות הויין, ואילו ל שבוע אין היא נזקקת אלא לארבע עשרה סעודות שתי סעודות בכל יום.

ואם כן, כדעת מי היא משנתנו!?

ומשנינן: לעולם משנתנו רבי יוחנן בן ברוקא היא.

הציה של ככר כזו, שאמרו רבי יוחנן בן ברוקא ורבי שמעון — הוא שיעור השהיה במשך זמן אכילה, שהוא השיעור הקובע לענין קבלת טומאה, למי שנכנס לבית המנוגע, ושהה בו. (14)

וחצי הציה, היינו רבע של ככר כזו — בין לרבי יוחנן בן ברוקא ובין לרבי שמעון — הוא שיעור אכילת אוכלין טמאין הגורמים לפסול את הגוייה [את גוף האדם] מלאכול בתרומה. (15)

וחצי (16) חצי הציה של ככר כזו — בין לרבי יוחנן בן ברוקא ובין לרבי שמעון — הוא השיעור לקבל טומאת אוכלין. (17)

ומני היא משנתנו המצריכה לסעודות כל השבוע שני קבין חיטין!?

כחצי הככר. כלומר, הטעם שאנו משערים כגון לענין ברכת המזון, אם שהה מתחלת האכילה ועד סופה כדי שיעור אכילת פרס אז הוא מצטרף לברכה, היינו משום שהשיעור לענין צירוף הוא כפי זמן אכילת סעודה שלימה, דהיינו חצי ככר.

15. האוכל אוכלין טמאין, אף על פי שמן התורה אינו טמא כלל, שהרי אין אוכל מטמא אדם, מכל מקום גזרו חכמים שיהא גופו נפסל מלאכול בתרומה עד שיטבול. ושיעור האכילה הוא רבע ככר טמא כעין זו.

16. קטע זה אינו שנוי במשנה בעירובין, והגמרא שם פג א מביאה קטע זה מברייתא. רש"ש.

17. נחלקו הראשונים האם שיעור זה הוא לענין קבלת טומאה, או שהוא השיעור שבו האוכל הטמא מטמא אחרים.

14. הנכנס לבית המנוגע בצרעת, הרי הוא טמא מיד כשנכנס. אבל בגדיו אינם טמאים להטענים כיבוס במקוה עד שיששהה האדם בבית המנוגע משך זמן של "כדי אכילת פרס", דהיינו חצי ככר העשוי מחיטין. ושיעור הככר הוא כפי שנתבאר. הקשה רש"י: "ואע"ג דגבי סעודת עירוב אמרנו [לדעת רבי שמעון] שלש סעודות בככר", כלומר: הרי עיקר השיעור לגבי בית המנוגע הוא עד שיששהה בו כדי שיעור סעודה, ובהכרח שחצי ככר הוא שיעור סעודה, והרי לגבי עירוב אנו מחשבים שלישי ככר לסעודה אחת!?

תירץ רש"י: "אין בו אלא שתי סעודות בינוניות, ושל עירוב שיעורו להקל, ובמצומצמות". ולפי תירוצו של רש"י, נראה שפשיטא לגמרא ששיעור הסעודה שהוא נותן לאשתו הוא מצומצם, שהרי הגמרא מדמה שיעור סעודת עירוב לשיעור סעודת אשה.

וכתב עוד רש"י: "והיינו דאמרינן, אכילת פרס בכל שיעור שהיית סעודה, לפי ששיעורו

אתה צורך בסעודה אחת, לפי האמת, אינך צורך אלא שני שליש ממנו.

ומהשליש הנותר ביד האשה מכל ככר, יכולה היא לעשות חצי סעודה נוספת.⁽¹⁸⁾

ועדיין תמהה הגמרא: הרי **אכתי**, עדיין משני קבין חיטין אין אפשרות לקבל ארבעה עשר סעודות.

שהרי גם אם נסיף על שמונת הסעודות ארבע סעודות, שהן מחצית הכמות [שהיא כאמור, שליש מלבר, מהסכום הכללי] —

תרתין פרי [שתים עשרה] סעודות בלבד **חויין!** ועדיין לא נתיישרה הקושיא, האיך יספיקו שני קבין חיטין לארבע עשרה סעודות, שתי סעודות בכל יום!?

ומשנינן: הרי שנינו במשנתנו שהיא **אוכלת עמו לילי שבת**, נמצא שאין היא צריכה חיטין לארבע עשרה סעודות.⁽¹⁹⁾

ומקשה הגמרא על התירוץ, שהרי בביאור דברי המשנה "ואוכלת עמו מלילי שבת לילי שבת", נחלקו בו אמוראים:⁽²⁰⁾

ואם כן, **הניחא למאן דאמר**, ש"אוכלת" עמו

ובדאמר רב חפרא, שכך יש לפרש את השיעור שאמר רבי יוחנן בן ברוקא "ככר הלקוח בפונדיון, מארבע סאין לסלע":

צא מהן — מן כמות החיטין שקיבל הנחתום כדי לעשות ככר — **שליש** לשכר טרחת החנווני [הנחתום] —

כאשר אתה בא לחשב את גודלו של הככר, ויש לפניך שני נתונים, האחד מחירו של הככר שנוטל הנחתום, והשני מחיר החיטים, יש לך להביא בחשבון כי שליש מהחיטים נוטל הנחתום שכר טרחתו.

נמצא, שככר הלקוח בפונדיון — שממנו יש מזון לשתי סעודות — אינו מכיל חיטים אלא בערך שני שליש פונדיון, דהיינו שתי ששיות הקב לככר, ולא חצי קב לככר, כאשר חשב המקשה.

הבא נמי, גם כאן, **אייתי תילתא, שדי עלייהו**.

יש לך להוסיף שליש ["מלבר", מכל הסכום], דהיינו חצי הכמות על כמות הסעודות שחישב המקשה משני קבין חיטין.

שהרי אותה כמות חיטין, שלפי דעת המקשה

18. ובסגנון אחר: החנווני מעלה את מחיר הככר בחמשים אחוז מערך חומר הגלם הנתון בתוכו. וכשהוא מוכר ככר בפונדיון, לא "השקיע" בה המוכר חיטים אלא בערך שני שליש פונדיון, נמצא שמחיר החיטים הנצרכים לשתי סעודות [דהיינו ככר הלקוח בפונדיון] הוא שני שליש פונדיון, דהיינו שליש פונדיון לסעודה אחת, שהוא 1:144 בארבע סאין. ואילו לפי חשבוננו של המקשה הוא 1:96 בארבע סאין. נמצא

19. ולקמן תמהה הגמרא, סוף סוף הרי צריכה היא שלוש עשרה סעודות, ומן הכמות שהוא נותן אין היא יכולה לעשות אלא שתיים עשרה סעודות.

20. לקמן סה ב.

הכא נמי, כלומר, ולכן, **אתיא פלגא** [הבא מחצה מלבר, דהיינו הכפל את הכמות], **ושדי עלייהו**. יש לך להכפיל את כמות הסעודות שחישב המקשה לשני קבין חיטין. כי למעשה אין האשה צורכת בסעודה אחת אלא מחצית מכמות החיטין שחישב המקשה, והנותר נשאר בידה לסעודה נוספת.⁽²³⁾

ותמהה הגמרא: אם כן, **קשיא דרב חסדא אדרב חסדא!**?

ומשנינן: **לא קשיא!**

הא — דאמר רב חסדא שהחנוני נוטל בשכרו שליש — **באתרא דיהבי ציבי** [במקום שהקונה הוא זה שנותן את העצים, להבעירם לצורך האפיה].

הא — דאמר רב חסדא שהחנוני נוטל מחצה בשכרו — **באתרא דלא יהבי ציבי** [במקום שלא נותן הלוקח את העצים, אלא הם על חשבון המוכר, ועל כן נוטל הוא יותר חיטין בשכרו].⁽²⁴⁾

ועדיין תמהה הגמרא: **אי הכי** — שאתה מכפיל את כמות הסעודות שניתן לעשות

מלילי שבת ללילי שבת, היינו **אכילה ממש**, אין צריכה מזון לארבע עשרה סעודות.

אלא למאן דאמר: אכילה היינו תשמיש — **מאי איכא למימר?** הרי לדבריו אף את סעודת ליל שבת, משלה היא אוכלת!?

ועוד יש להקשות, מה הועלנו בכך שאין היא צריכה מן החיטים לכל סעודות השבוע, כיון שסעודה אחת אוכלת היא עם בעלה, והרי סוף סוף רק **תליסר** סעודות הויין —

כלומר, משני קבין חיטין יש לה שלוש עשרה סעודות, אחר שהוספת על שתיים עשרה הסעודות שיש לה מן החיטין שקיבלה, עוד סעודה אחת שהיא אוכלת אצל בעלה, והיא הלוא צריכה ארבע עשרה סעודות!?⁽²¹⁾

אלא, לעולם משנתנו כרבי יוחנן בן ברוקא היא.

וכדאמר רב חסדא לפרש באופן אחר את שיעורו של רבי יוחנן בן ברוקא במשנה בעירובין:⁽²²⁾

צא מהן — מכמות החיטים הניתנת לחנווני — **מחצה לשכר טרחת החנווני חנוני** —

23. ובסמוך תמהה הגמרא, אם כן, יש לה עודף. כי משני קבין חיטין היא עושה שש עשרה סעודות, שהוא מספר כפול משמונה, שאמר המקשה, והיא הלוא אינה נצרכת אלא לארבע עשרה סעודות.

24. בהכרח, שלפי תירוץ הגמרא, לא נאמרו דברי רב חסדא הראשונים על המשנה בעירובין, כי לא יתכן אלא אחת מן השתים, או שחישב גודל הכר שבמשנה הוא לפי חצי מכמות

21. קושיית הגמרא נתבארה לפי פשוטה; ואולם המהרש"ל ביאר את קושיית הגמרא [לפי שיטת רש"י] באופן אחר, ודקדק את לשון הגמרא שלא אמרה "אכתי תליסר הויין", וראה במהרש"א, שכנראה אינו מסכים לפירושו של המהרש"ל.

22. ובסמוך תמהה הגמרא על סתירת דברי רב חסדא, וראה ישוב הגמרא לקמן, ומה שנתבאר שם בהערות.

דל **חדא** [הורד סעודה מיותרת אחת] **לארחי** ו**פרחי**,⁽²⁶⁾ שתוכל ליתן לאורחים!

ומוסיפה הגמרא: **השתא דאתית להכי** [עכשיו שהגעת לכך], שביארת כי חלק מן הסעודות צריכה היא בשביל האורחים, שוב אין צורך לפרש את משנתנו כרבי יוחנן בן ברוקא, שלפי דעתו ניתן לעשות שש עשרה סעודות משני קבין של חיטין —

אלא **אפילו תימא רבי שמעון** היא משנתנו, ומשני קבין חיטין יכולה היא לעשות שמונה עשרה סעודות בשבוע, אפילו הכי מתבאר משנתנו היטב, כי:

לרבנן, הסוברים שלוש סעודות חייב לאכול בשבת, ונמצא שהיא זקוקה לחמש עשרה סעודות — **דל תלת** [הסר שלש סעודות מיותרות], **לארחי ופרחי**.

ואילו **לרבי חידקא** המצריך ארבע סעודות בשבת, שהן שש עשרה סעודות בשבוע, דל

משני קבין חיטין — **הרי שיתפרי** [שש עשרה סעודות] **הויין** משני קבין של חיטין. והיא אינה נצרכת אלא לארבע עשרה סעודות!?

האם נאמר דמשנתנו **כמאן כרבי חידקא** [ונמצאת סתם משנה כרבי חידקא], **דאמר**: **ארבע סעודות חייב אדם לאכול בשבת**, הרי לך בשבוע שש עשרה סעודות, ולכן צריכה היא לשני קבין חיטין!?

ומבאר הגמרא, שאין הכרח להעמיד את משנתנו כרבי חידקא.

אלא **אפילו תימא** שמשנתנו לדברי **רבנן** היא, האומרים שרק שלוש סעודות חייב אדם לאכול בשבת, ונמצא שנצרכת היא לחמש עשרה סעודות⁽²⁵⁾ בשבוע.

וזה שמאותה כמות חיטין היא עושה שש עשרה סעודות, לא תיקשי —

הרים הוא עוסק, כמבואר בגמרא לקמן, ובמקום הרים יש לה עצים.

25. מבואר מדברי הגמרא שיש להביא בחשבון הסעודות שהיא נצרכת גם את הסעודה השלישית. ואילו רש"י לעיל לא חישב אלא ארבע עשרה סעודות, דהיינו שתי סעודות בלבד בכל יום. וראה שם במהרש"ל ומהרש"א.

וכתב כאן המאירי: חייב אדם לאכול שלש סעודות בשבת. ויראה שאף הנשים חייבות בהן, ובבציעה על ככר שלם, שאף הן היו בנס של מן ולחם משנה. וכן ראה ממשנה זו, שפוסקין לאשה מזון חמש עשרה סעודות.

26. "ארחי" הם אורחים המתעכבים לזמן

החיטין הנלקחים בפונדיון או ככר העשויה משני שליש מכמות החיטים הנלקחים בפונדיון, והחשבון האמיתי של גודל הככר הנלקח בפונדיון הוא לפי חישוב חצי מכמות החיטין הנלקחים בפונדיון [וכדברי רב חסדא השניים], וכמות החיטין הנצרכת לסעודה אחת הוא בערך רבע פונדיון שהוא שמינית הקב. כי רק לפי חשבון זה אתה מוצא בשני קבים יותר מארבע עשרה סעודות כמבואר במשנתנו.

ביאר הריטב"א, שהבעל נתן לאשה עצים לאפיית הפת, ואף על פי שאין זה מוזכר במשנתנו, משום שאין התנא מזכיר אלא את האוכל עצמו ולא את "הכשר" האוכל, והביא כן גם בשם הרשב"א. והר"ן במשנה כתב עוד טעם שלא הוזכרו העצים, היות והתנא הזה במקום

טו-א

אין בית דין פוסקין יינות לאשה.

אשה שמת בעלה, ובית דין פוסקין לה מזונות מנכסי היתומים, אין בית הדין פוסק לה יין, היות שהיין מרגילה לתאות תשמיש.⁽¹⁾

ואם תאמר: והרי כתיב "אלכה אחרי מאהבי, נותני לחמי ומימי, צמרי ופשתי, שמני ושקויי".

וקא סלקא דעתין ש"שקויי" הוא דבר שמשקין אותו, ובהכרח שהוא יין, שהרי כבר הזכיר הכתוב מים ["מימי"], ומוכח מהפסוק הזה שדרכה של אשה לשתות יין!?

יש לומר, ש"שקויי" היינו דברים שהאשה משתוקקת עליהן, ומאי ניהו תכשיטין, ולא יין.

דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא, ואמרי לה: איש כפר גבור (2) חיל ייש אומרים שהיה מהכפר גבור חיל]:

מנין שאין פוסקין יינות לאשה?

שנאמר אצל חנה, כשעלתה עם אלקנה

תרתי סעודות לארחי ופרחי, שהאשה צריכה גם להאכיל אורחים ונזקקים הבאים אליה.

שנינו במשנה: אמר רבי יוסי: לא פסק שעורין אלא רבי ישמעאל, שהיה סמוך לאדום:

ותמהה הגמרא: אלא באדום הוא דאכלין שעורין, בכולי עלמא לא אכלי, וכי באדום בלבד היו אוכלין שעורים, ובכל העולם אין מקומות שאוכלים שעורים!?

ומבאר הגמרא: הכי קאמר התנא של משנתנו:

לא פסק שעורין כפלים בחיטין [וכמו ששנינו: לא יפחות לה משני קבין חיטין או מארבעה קבין שעורין] — אלא רבי ישמעאל, שהיה סמוך לאדום, מפני ששעורין אדומיות רעות הן.

שנינו במשנה: ונותן לה חצי קב קיטנית:

ואילו "נותן לה יין" לא קתני.

ואם כן מסייע ליה משנתנו לרבי אלעזר!

דאמר רבי אלעזר:

וכן כתב הריטב"א בשם התוספות, שרבי אלעזר מיירי אפילו ברגילה לשתות בפני בעלה, ומשום שהוקשה לו: מה חידש רבי אלעזר, והרי מן המשנה מוכרח שאין פוסקין יינות לאשה, שהרי לא הוזכר יין במשנה!?

והוכיחו כן גם מהמשך הסוגיא, וכפי שיתבאר בהערות. ומרש"י שסתם בכל הסוגיא, משמע שהוא אינו הולך בשיטתם.

2. נכתב על פי מסורת הש"ס.

ממושך, ו"פרחי" הם אורחים המתעכבים לזמן קט והולכים לדרכם, רש"י לעיל סא א.

1. כתבו התוספות בד"ה רגילה, שרבי אלעזר הסובר "אין בית דין פוסקין יינות לאשה", היינו אפילו כשרגילה היתה בפני בעלה לשתות יין. שאם לא כן, פשיטא שאין פוסקין לה יין, כי אין לנו ליתן לה דבר שבעלה לא נתן לה כשהיתה עמו.